

Δημήτρης Αγγελής*

Amor mundi

«μα είμαι στ' αλήθεια μίας άλλης εποχής
κι ερωτευμένος σφαίρες,
τοξικές βροχές, ηρώων τύμβους, κι όμως
η μόνη επανάσταση που υπάρχει είναι ο Άλλος.
Ας περιμένουμε ακόμα και θα 'ρθεί
η άνοιξη του σώματος.»

Επαληθεύοντας τη νύχτα (2011, σελ. 12, 14)

Μιλώντας για εξέγερση, που αφορά μία στιγμή μόνο έκρηξης, και όχι για ευρύτερη επανάσταση (που περιλαμβάνει μέσα της και τη λέξη *ανάσταση*), ήδη κάνουμε μία έκπτωση: αν η επανάσταση είναι, κατά τον Καρλ Κράους, «ένα άλμα τίγρη μέσα στο παρελθόν», εδώ δηλώνουμε ευθύς εξαρχής ότι το παρελθόν είναι ακατανίκητο και μόνο περιστασιακά πλήγματα μπορούμε να του καταφέρουμε. Το ερώτημα λοιπόν είναι εύλογο: τελικά, πού είναι η τίγρη;

Η τίγρη δεν υπάρχει πια επειδή δεν υφίσταται και το φυσικό περιβάλλον διαβίωσης και αναπαραγωγής της. Η εξέγερση, αλλά και η ίδια η επανάσταση, ρομαντικά συμβάντα στα οποία συνυπάρχουν η ακραία απελπισία και η ύψιστη προσδοκία, η εξέγερση ως υποσχετική ορμή που θα ανατρέψει τα πάντα και θα μας λυτρώσει από ένα δυστοπικό παρόν, δεν υπάρχει ως δυνατότητα με τους όρους, τουλάχιστον, που τη φανταζόμαστε: το ουτοπικό πνεύμα πάσχει ήδη από τη γέννησή του από θάνατο. Αυτός ο «άλλος κόσμος» που ενδημεί μυστικά στον κόσμο μας, μπορεί να εμπνέει τις πράξεις μας ως πιθανότητα εαυτού και νοηματοφόρος ορίζοντας ενός εγκόσμιου μεσσιανικού πνεύματος, εντέλει όμως συνιστά μια απολύτως παρασιτική ύπαρξη. Υπάρχει επειδή υπάρχει το παρόν, δεν μπορεί ωστόσο να αναπτυχθεί ως αυτόνομος κόσμος – ο Π. Κονδύλης έχει περιγράψει με διαύγεια τα στάδια της μετέπειτα πορείας.

Ήδη από την εποχή της αριστερής μελαγχολίας (Έντσο Τραβέρσο), δηλαδή από τη γενιά της ήττας και μετά, η εξέγερση δεν είναι νοητή και ταυτίζεται μεταπολιτευτικά στην εδραιωμένη αστική μας δημοκρατία με την τρομοκρατία. Η δική μου γενιά, μάλιστα, βιώνει τη *φιλελεύθερη μελαγχολία*: ενηλικιώθηκε σε μια εποχή γενικευμένης ευμάρειας και η ζωή που ανοιγόταν μπροστά της έμοιαζε με ατέλειωτη γιορτή. Μετά από μια οικονομική κρίση, μια υγειονομική κρίση και συνεχείς περιβαλλοντικές καταστροφές τίποτα δεν δείχνει ότι οι υποσχέσεις που της δόθηκαν θα εκπληρωθούν, το αντίθετο. Αν η γενιά της αριστερής μελαγχολίας στην Ελλάδα αντίκρυζε ανατρέχοντας στο πρόσφατο παρελθόν τα ερείπια μιας ακυρωμένης και τελικά προδομένης επανάστασης, η δική μου γενιά βλέπει στο παρελθόν μια «κανονικότητα» βίου, στην οποία σταδιακά κι επώδυνα συνειδητοποιεί ότι δεν θα επιστρέψει ποτέ. Ζει τη μελαγχολία της αλλοτινής της παντοδυναμίας, ένα σύνδρομο Μπλανς Ντιμπούά όπως το βλέπουμε στην ταινία *Λεωφορείον ο πόθος* (1951). Αν αυτό δεν αντικατασταθεί σύντομα από μια κριτική αποστασιοποίηση που θα εκδηλωθεί δημιουργικά ως απαίτηση παρρησίας, από μια δίψα για την ίδια τη ζωή, μια ακόμα χαμένη γενιά θα προστεθεί στο εθνικό μας παθητικό.

Αληθινή εξέγερση είναι η καθημερινή, έμπρακτη αγάπη για τον άλλο· η τρυφερότητα, το νοιάξιμο, το ανιδιοτελές ενδιαφέρον· η δύναμη της απροϋπόθετης καλοσύνης. Δεν χρειάζονται πια μεγαλοστομίες, συνθήματα και ιδεολογικές πλατφόρμες ποδηγετούμενες από κόμματα και αρχηγούς, αρκεί καθένας στην καθημερινότητά του να πράττει το καθήκον του: να προστατεύει τους αδύναμους και καταπιεσμένους, να φροντίζει τους αναγκεμένους, να προστατεύει τα ζώα και το φυσικό περιβάλλον, να αναλαμβάνει το χρέος της ζωής που του δόθηκε ως ηθικό αίτημα αξιοπρέπειας. Κοινωνική πλευρά της ελευθερίας είναι η αγάπη. *Αλλιώς: η μόνη επανάσταση που υπάρχει είναι ο Άλλος.*

* Ποιητής, δοκιμιογράφος, διευθυντής του περιοδικού Φρέαρ, συνδιευθυντής της ετήσιας έκδοσης Ανθίβολα και εκπαιδευτικός